ADRODDIAD I'R CYNGOR
6 Mawrth 2014

Aelod Cabinet: Y Cynghorydd Peredur Jenkins

Pwnc: Cyllideb 2014/15

Swyddog cyswllt: Dilwyn Williams, Cyfarwyddwr Corfforaethol

Argymhelliad y Cabinet i'r Cyngor -

1.1 Y dylid sefydlu cyllideb o £231,648,200 ar gyfer 2014/15 i'w ariannu drwy Grant Llywodraeth o £174,970,570 a chynnydd yn y Dreth Gyngor o 3.5% fyddai'n golygu incwm Treth Gyngor o £54,973,640 gyda'r bwlch sy'n weddill i'w gyllido drwy ddefnyddio £1,703,990 o falansau'r Cyngor.

neu; os yw'r Cyngor yn cydfynd gyda'r syniad o newid polisi tal y Cyngor i symud tuag at ddarparu cyflog byw

1.2 Y dylid sefydlu cyllideb o £231,860,660 ar gyfer 2014/15 i'w ariannu drwy Grant Llywodraeth o £174,970,570 a chynnydd yn y Dreth Gyngor o 3.9% fyddai'n golygu incwm Treth Gyngor o £55,186,100 gyda'r bwlch sy'n weddill i'w gyllido drwy ddefnyddio £1,703,990 o falansau'r Cyngor.

1.3 Y dylid hefyd sefydlu rhaglen gyfalaf o £16.193m yn 2014/15 a £17.974m yn 2015/16 i'w ariannu o'r ffynonellau a nodir yng nghymal 10.7 yr atodiad.

Barn yr aelod lleol

Nid yw'n fater lleol.

Cyflwyniad

1. Mae'n rhaid i'r Cyngor osod cyllideb gytbwys ar gyfer y flwyddyn i ddod (2014/15) gan sicrhau fod y gwariant yn cydfynd a'i incwm.

2. Yn hanesyddol, ac yn unol ag ymarfer gorau, mae'r Cyngor wedi sefydlu ei gyllideb flynyddol o fewn cyd-destun strategaeth ariannol tymor

canolig er mwyn sicrhau fod y gyllideb honno yn paratoi ar gyfer y sefyllfa i ddod yn hytrach na chyfarch anghenion un flwyddyn yn unig.

3. Mae hyn wedi talu ar ei ganfed i ni gan ein bod yn medru cynllunio unrhyw arbedion angenrheidiol yn rhesymegol heb orfod cymryd penderfyniadau brysiog sydd yn aml yn arwain at y penderfyniadau anghywir o ran y buddion i'r dinesydd. [Ymgynghorir ar y strategaeth hir dymor yn yr adroddiad dilynol]

4. Mae'r atodiad sydd ynghlwm i'r adroddiad yma yn manylu ar yr holl faterion perthnasol sydd angen eu hystyried wrth sefydlu cyllideb 2014/15.

5. Gellir crynhoi'r hyn a argymhellir ar gyfer 2014/15 fel a ganlyn –

	£m
Anghenion Gwario 2014/15	240.30
LLai Incwm Grant y Llywodraeth	(174.97)
Llai Treth Gyngor (ar sail cynnydd o 3.5%)	(54.97)
Diffyg -	10.36
Lleihau cyllidebau penodol	(3.06)
Arbedion yn cael eu cyflawni ac a fydd ar gael yn 14/15	(5.52)
I'w gwrdd o falansau ac arbedion a gyflawnwyd o flaen llaw	1.78

6. Yn 2014/15 mae asesiad o'n anghenion gwario yn awgrymu fod angen cynyddu ein gwariant i £240.30m.

7. Mae hyn yn cynnwys £1.4m i gwrdd â chostau trosglwyddiadau i mewn i'r setliad ynghyd a £1.5m i gwrdd â phwysau ar gyllidebau. Rhoddir manylion llawn yn rhan 3 yr atodiad amgaeedig.

8. Bydd hefyd angen cyfarch anghenion unwaith ac am byth cyfwerth a £558,000 a ariennir drwy ychwanegu £128,750 o adnodd arbedion a gyflawnwyd yn gynt na'r angen tuag at y ddarpariaeth o £297,250 sydd eisoes yn y gyllideb sylfaenol at ddibenion unwaith ac am byth a defnyddio £132,000 o falansau i ariannu'r gweddill.

9. O fewn y gyllideb a gynigir, rhagwelir y byddwn yn cydymffurfio ag addewid cyllido'r Llywodraeth ar gyfer ysgolion ond mae'r sector uwchradd dan bwysau oherwydd effaith demograffi a'r ffaith fod nifer o grantiau a roddir iddynt gan LLywodraeth Cymru yn cael eu lleihau.

10. Er mwyn cynorthwyo'r sector i gael amser i ddygymod mae'r Adran Addysg yn bwriadu cynorthwyo drwy roddi cyllid unwaith ac am byth o £160,000 i'r sector yn 2014/15 ac argymhellir fod yna gyfraniad ychwanegol o £250,000 yn cael ei wneud o falansau. Byddwn hefyd yn gosod cynllun gwarchodaeth dros dro i unrhyw ysgol sy'n disgyn i 260 o blant er mwyn rhoi amser i sefydlu ateb parhaol. Fodd bynnag mae hyn yn tanlinellu'r angen i ddod i ateb hir dymor a chynaliadwy ar gyfer y maes. Rhoddir manylion yn rhan 4 yr atodiad.

11. Bydd y grant y byddwn yn ei dderbyn oddi wrth Lywodraeth Cymru yn lleihau 4.4% i £174.97m sef gostyngiad llawer uwch nag unrhyw beth a welwyd ers ad-drefnu Llywodraeth leol yn 1996.

12. Er mwyn cyfarch y bwlch ariannol y mae hyn yn ei greu yn 2014/15 felly bydd modd lleihau rhai cyllidebau heb amharu ar gyllidebau presennol gwasanaethau rheng flaen a bydd modd galw ar arbedion o £5.52m sydd eisoes ar y gweill.

13. Yn wreiddiol 'roeddem yn rhagweld y byddai yna £6.2m o arbedion ar gael yn 2014/15 ond mae yna un cynllun na fydd bellach yn cyflawni'r arbedion a ragwelwyd wrth greu'r achos busnes ac mae yna werth £450,000 o arbedion lle mae eu proffil yn llithro i 2015/16. Gellir pontio'r diffyg y bydd y llithriad yma yn ei greu am flwyddyn drwy gwrdd ag ef o arbedion a gyflawnwyd o flaen llaw. Rhoddir manylion hyn oll yn rhan 6 yr atodiad.

14. Argymhellir y dylid cyfarch gweddill y bwlch drwy gynyddu'r Dreth Gyngor 3.5% fydd yn cynhyrchu £1.86m a defnyddio gwerth £1.33m o falansau i gyfarch y gweddill.

15. Mae yna gwestiwn pellach yn rhan 8 yr atodiad ynglyn a gwneud rhywbeth am gyflogau isel o fewn y Cyngor. Byddai cytuno i hyn yn newid y cynnydd yn y Dreth Gyngor o 3.5% i 3.9%.

16. O fewn y gyllideb a gynigir y brif risg yw'r ffaith na fydd gennym bellach gyllideb wrth gefn a bydd yn rhaid disgyn yn ôl ar falansau'r Cyngor os ceir galwadau cyllidol annisgwyl.

17. Yn wyneb yr angen i adolygu pob un strategaeth (gan gynnwys y strategaeth asedau) mae'r strategaeth hefyd yn awgrymu peidio ag ychwanegu at y rhaglen gyfalaf a fabwysiadwyd gan y cyngor y llynedd ond i addasu'r rhaglen yn sgil rhai newidiadau anorfod yn unol â'r hyn a nodir yn atodiad 3 yr adroddiad fydd yn golygu rhaglen o £16.193m yn

2014/15 a £17.974m yn 2015/16. Mae'r rhaglen yn parhau i fod yn gwario ar gynlluniau cyfalaf ar lefel llawer uwch na'r adnodd yr ydym yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru i gefnogi ein rhaglen gyfalaf.

18. Mae'r gyllideb a gynigir yn ceisio gwarchod y gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu i bobl Gwynedd a chadw'r cynnydd yn y Dreth Gyngor i'r lleiafswm fyddai'n gyson gyda'r amcan hwnnw.

19. Mae o hefyd yn ceisio prynu amser digonol i ni sicrhau fod unrhyw arbedion y bydd yn rhaid i ni eu cyflawni yn y dyfodol yn cael eu gweithredu yn y lleoedd hynny fydd yn cael yr adrawiad lleiaf ar ein bobl.

20. Argymhellir cynyddu'r Dreth Gyngor 3.5% (neu 3.9%) yn 2014/15 er mwyn taenu effaith blynyddol amrywiol y wasgfa ariannol yn gyson dros y blynyddoedd fel na fyddwn yn gweld y Dreth Gyngor yn gostwng mewn un flwyddyn dim ond i'w weld yn gorfod codi'n wyllt mewn blynyddoedd eraill.

21. 'Rydym yn rhagweld y bydd yna gynghorau eraill yng Nghymru yn cynyddu'r Dreth Gyngor ar lefel uwch na hyn ac yn sicr mae'r Cabinet yn ystyried fod hyn yn isafswm os ydym am gael unrhyw obaith o gyfarch y bwlch enfawr yr ydym yn ei wynebu i'r dyfodol.

Ystyriaethau perthnasol

22. Fel y nodir uchod, mae modd codi llai neu fwy o dreth Gyngor fydd yn effeithio ar lefel y toriadau y bydd eu hangen dros y cyfnod.

23. Nid oes modd effeithio ar y grant y byddwn yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru (er bod swyddogion ac aelodau yn barhaus yn gwneud gwaith i geisio sicrhau fod y fformiwla dyrannu yn deg) ond o ran gweddill yr hafaliad mae modd newid y ffigyrau gwariant ond mae yna oblygiadau i hynny wrth gwrs.

24. Mater i'r Cabinet yw argymell cyllideb briodol i'r Cyngor sy'n adlewyrchu'r grant y byddwn yn ei dderbyn oddi wrth Llywodraeth Cymru a lefel briodol y Dreth Gyngor. Daethpwyd at y cynigion a nodir uchod ar ol ystyried yr holl faterion a nodir yn yr atodiad.

25. Mater i'r Cyngor yw cytuno lefel y gyllideb i'w osod yn 2014/15 yng nghyd destun y materion a nodir yn yr atodiad sydd ynghlwm ac ystyried a ydynt yn dymuno newid cyfradd cynnydd y Dreth Gyngor neu

ddefnydd balansau (a thrwy hynny : lefel yr arbedion y bydd yn rhaid eu darganfod) .

26. Mae'r Pwyllgor Archwilio wedi ystyried priodoldeb ariannol y gyllideb yn ei gyfarfod ar 20 Chwefror. Mynegwyd rhywfaint o bryder ynglyn a'r angen i ddefnyddio balansau yn enwedig yn wyneb yr angen tebygol am gyllid unwaith ac am byth yn y dyfodol a'r angen i warchod ein hunain rhag digwyddiadau annisgwyl. Fodd bynnag, yng ngoleuni'r dewis arall (sef cynyddu'r Dreth Gyngor yn fwy fyth) derbyniwyd fod y gyllideb yn troedio'r llwybr briodol yn wyneb yr amgylchiadau.

Barn y swyddogion statudol

Y Prif Weithredwr:
Yn yr Hydref, fe waethygodd rhagolygon ariannol y Cyngor o £8m wrth i Lywodraeth Cymru gydnabod newid i'w cynlluniau gwreiddiol ar gyfer grantiau Cynghorau yn 2014/15. 'Roedd gan y Cyngor strategaeth briodol mewn lle i ymdrin a'r ffigyrau grant gwreiddiol ac fe benderfynodd peidio a rhuthro i greu arbedion newydd er mwyn ymdrin a'r diffyg. Fe wnaed hyn er mwyn prynu amser i'r Cyngor ddarganfod mesurau effeithlonrwydd newydd ac i ddeall yn well unrhyw doriadau potensial i wasanaethau.

Ochr anffodus y strategaeth yma yw mai'r gyllideb arfaethedig a gynigir ar gyfer y Cyngor ar gyfer 2014/15 yw'r un tynaf ers i ni gael ein sefydlu yn 1996. Ni fydd yna unrhyw gyllideb wrth gefn, ar gyfer unrhyw gynnydd mewn gwariant parhaol annisgwyl yn ystod y flwyddyn; mae yna ddefnydd helaeth o falansau sy'n golygu oedi gorfod gwneud penderfyniadau cyllidol anodd ac mae yna bwysau cyllidol eraill yn dechrau ymddangos sy'n anodd i'w maintoli ar hyn o bryd.

Mae'r trywydd yma yn rhoi pwysau aruthrol ac atebolrwydd ar y Cabinet i wneud arbedion effeithlonrwydd a thoriadau yn 2014/15 ymhell o flaen Ebrill 2015 fel ein bod unwaith eto ar y droed flaen. Er mwyn llwyddo, bydd y Cabinet yn manteisio o gael mewnbwn wedi ei ffocysu gan Aelodau Craffu. Mae'r Cyngor yn wynebu sialens ariannol dychrynllyd, ond os bydd pawb yn cyflawni eu swyddogaethau yn effeithiol ac o gofio ein record dda yn y maes, gallwn fod yn hyderus o reoli'r niwed i wasanaethau'r Cyngor yng Ngwynedd

Y Swyddog Monitro:
Er mai mater i'r Cyngor Llawn ydi penderfynu yn derfynol ar y gyllideb mae'n bwysig fod y Cabinet yn rhoi argymhelliad clir iddo ynglŷn a'i gynlluniau gwario a'r gyllideb ddrafft ac mae'r adroddiad hwn yn cyflawni hynny. Unwaith y bydd y Cyngor wedi cytuno ar y ffynonellau cyllido yna y Cabinet fydd yn gyfrifol am y gwariant a'r blaenoriaethu oddi fewn i'r gyllideb honno, gan gynnwys cyflawni unrhyw arbedion angenrheidiol.

Y Pennaeth Cyllid:

Mae'r sylwadau hyn yn ffurfio adroddiad y Prif Swyddog Cyllid ar "gadernid yr amcangyfrifon" a "digonolrwydd y reserfau ariannol" yn unol â rhan 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003. Mae rhaid i'r Cyngor ystyried hyn, a'r risgiau cysylltiedig wedi'u hadnabod gan y Prif Swyddog Cyllid, wrth bennu'r gyllideb flynyddol a lefel y Dreth Cyngor.

Wrth i aelodau gyrraedd penderfyniad ar ddefnydd o falansau yn y cylch gosod cyllideb, mae'n hanfodol i ystyried ac asesu'r prif risgiau sy'n wynebu'r Cyngor. Rwy'n darparu'r farn yma wedi ystyried ein sefyllfa ariannol, ymrwymiadau, a rhagdybiaethau creiddiol i'r gyllideb fel cyfraddau chwyddiant a llog, newid tebygol mewn galw am wasanaethau, amcangyfrifon o werth cynlluniau arbedion, ayb.

Rwyf wedi bod yn rhan o drafodaethau perthnasol wrth i'r Aelod Cabinet dros Adnoddau a'r Cyfarwyddwr Corfforaethol lunio'r strategaeth ariannol, a gallaf gadarnhau rhesymoldeb y rhagolygon gerbron parthed anghenion gwariant y Cyngor erbyn 2014/15 a thu hwnt, er fod peth ansicrwydd a straen pellach yn anochel gyda phwysau ar ein cyllideb o sawl cyfeiriad. Er hynny, credaf fod tybiaethau teg yn yr adroddiad a bod y tybiaethau rheiny yn cynhyrchu ffigyrau ariannol gyda lefel risg cymedrol a derbyniol.

Er mwyn lleddfu'r risg cysylltiedig â'r strategaeth ariannol yn 2013/14, mae'r Aelodau Cabinet, Penaethiaid Adran, rheolwyr gwasanaeth a chyfrifwyr sy'n gyfrifol am gyllidebau'r Cyngor yn gyffredinol wedi gweithredu mewn modd disgybledig a gweithgar i reoli gwariant a sicrhau incwm. Bydd angen atgyfnerthu'r rheolaeth ariannol gydwybodol hynny yn 2014/15, gan fod ein hyblygrwydd cyllidebol wedi crebachu.

Yn dilyn setliad grant digynsail o heriol gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2014/15 ac mewn hinsawdd ariannol cyffredinol anodd, does dim amheuaeth bydd y Cyngor angen lefel darbodus o falansau erbyn 2015/16 a thu hwnt, ar gyfer costau diswyddo anochel a chostau pontio pellach mewn blynyddoedd dilynol cyn gwireddu rhai cynlluniau arbedion mawr.

Fodd bynnag, gan fod lefel cyfredol ein balansau (tua £8m) yn ddarbodus, a gan fod gan Wynedd strategaeth arbedion ar gyfer y blynyddoedd dilynol, gyda'r addewid gan aelodau'r Cabinet y bydd ymlyniad at gynlluniau i flaenoriaethu yn 2014, rwy'n cefnogi'r camau a argymhellir, gan gynnwys defnyddio cyfran resymol o'r balansau (tua £1.8m) er mwyn pontio yn 2014/15 a chaniatau'r amser i'r Cyngor weithredu rhaglen arbedion priodol.

Rwy'n argyhoeddedig fod yr hyn argymhellir yma yn ddarbodus os yw'r Cyngor yn gweithredu'n briodol yn ystod 2014 ar gyfer 2015/16 a thu hwnt. Fodd bynnag, bydd hynny'n golygu rôl heriol ac allweddol i'r Cabinet, yn cymryd nifer o benderfyniadau anodd wrth flaenoriaethu i gyflawni arbedion, fel cytunwyd mewn egwyddor gyda'r aelodau wrth ddatblygu'r Strategaeth Ariannol yma.

Atodiadau
Adroddiad Cyllideb 2014/15